

kon. V prvých případech budiž odměna vyplacena účastníkům a bude jejich věcí, jak se o ni rozdělí, po případě odklidil by neshody mezi nimi soud. V ostatních případech nelze dátí jednotného pravidla. Snad i tu bude rozhodnouti tak, jako v případech uvedených na prvním místě. Ale jsou možna i rozhodnutí jiná a bude tu především zase rozhodný obsah přípovědi, z níž snad na př. vychází na jevo, že žádný z výkonů provedených není výkonem požadovaným.

3. Jak přípověď sama, tak i p ř i s o u z e n í c e n y jest jednostranným projevem adresovaným a platí o něm hledíc k § 876 (88 nov. III.) přiměřeně ustanovení o donucení, lsti a omylu daná v §§ 870 sl. o. z. (Jednotlivosti srovn. v Právniku na u. m.) Z § 876 pak se podává a maiori, že prisouzení ceny je definitivní v tom smyslu, že je přislíbitel na ně vázán. Je-li totiž k tomu, aby výrok učiněný o rozepsané ceně byl zbaven síly, potřebí, aby bylo žalováno za podmínek §§ 870 sl., jde z toho na jevo, že osoba povoláná rozhodnouti nemůže výrok svůj zbaviti síly jednostranným odstoupením. Není-li však možno, aby přislíbitel jednostranně odstoupil od svého výroku, musíme také vyloučiti možnost veškerého jednání, které by znamenalo odstoupení skryté. Takovým skrytým odstoupením by bylo, kdyby přislíbitel pod záminkou, že jeho výroku, jenž je vůbec jasný, bylo nedobře rozuměno, vkládal výroku jiný smysl, než jaký mu náleží podle obecného smyslu užitých slov.

KAPITOLA II.

Závazky z bezdůvodného obohacení (conditiones sine causa)

§ 80.

Přehled.

Doktrína romanistická shrnuje některé závazky pod titul závazků z bezdůvodného obohacení míříc tím zejména na závazky, jejichž splnění lze vymoci *condictione indebiti*, *condictione ob causam* a *condictione sine causa*. Občanský zákonník nezná jednotného pojmu závazků z obohacení, ale z úředního rejstříku, jenž pod hesly *condictio causa data causa non secuta*, *condictio ex*

turpi vel iniusta causa, *condictio indebiti* a *condictio sine causa* odkazuje k některým ustanovením obč. zák., poznáváme jasně, že obč. zák. recipoval ony tak nazvané závazky z bezdůvodného obohacení, t. j. závazky, jejichž vedoucím principem je snaha zabránit, aby bez důvodu právem uznaného jeden byl obohacen na úkor druhého. Ke slovíkům bez právního důvodu srovn. rozbor sb. č. 311, jež zasluhuje souhlasu. Srovn. však E h r e n z w e i g, §§ 416 sl., jenž vytýká, že v oněch ustanoveních nejde o princip obohacení, nýbrž jen o případnosti, ve kterých bylo něco plněno (nebo vůbec v cizím majetku se octlo) bez právního důvodu.

§ 81.

Condictio indebiti.

Jestliže někomu omylem třeba právním byla plněna věc nebo činnost, na jaké příjemce neměl práva, může plátce v prvním případě požadovati věc, v druhém případě mzdu, přiměřenou způsobenému užítku, § 1431. Z marginální rubriky při témž paragrafu a z jeho umístění lze dovozovati:

1. P o k u d s e t ý k á p o d m í n e k ž a l o b y. Žaloba má místo si quis ignorans indebitum solvit, t. j. když bylo něco plněno solvendi causa, ačkoli dluh nepozůstává, ale žaloba má místo jen tehdy, když plátce se domnívá, že dluh tu je. V jednotlivostech sluší poznamenati:

a) § 1431 mluví o věci nebo činnosti. Věcmi patrně je rozuměti objekty, které má na zřeteli § 292 o. z., činností přes doslov § 1431, jenž mluví o mzdě a má tedy patrně na zřeteli jen takové facere, které je předmětem smluv pracovních (srovn. k tomu K r č m á ř: Smlouva námezdní, str. 10 sl.), každé facere, které je příjemci k užítku;

b) praestace musí míti povahu solučního aktu. (Srovn. k tomu Část všeob., § 34);

c) povinnost k této praestaci nesmí pozůstávati. Indebitum je tu tehdy, když závazek ani nevznikl nebo již zanikl. Byl-li splněn závazek výmínečný, má žaloba místo, pokud se výmínka nesplnila; když výmínka se splnila, je žaloba vyloučena a plátce nemůže pohledávati ani interusura, arg. anal. § 1431. Když byl splněn dluh ještě nedospělý, žaloba nemá místo, § 1431. Byl-li splněn některý ze závazků, o kterých mluví § 1432, není tu indebitum solutum. Indebitum je plněno, když dlužník plnil sice svému vě-

řiteli, ale něco jiného nebo více než je povinen plniti, zejména tehdy, když jde o závazek alternativní a dlužník plní kumulativně. Měl-li v tomto případě dlužník právo volby, má je i při kondikci, § 1436. Měl-li volební právo věřitel, může dlužník, jenž plnil kumulativně, kondikovati alternativně. Rovněž je plněno indebite, když plátce je dlužníkem nebo příjemce věřitelem, ale když plátce plnil někomu jinému než věřiteli, nebo když věřitel plnil někdo jiný než dlužník. Když někdo plní pravému věřiteli za pravého dlužníka, omylem se domnívaje, že je povinen zaň plniti, nemohl by kondikovati od věřitele, jemuž platil, nýbrž od osvobozeného dlužníka, za něhož omylem platil, neboť tu není *indebitum solutum*, nýbrž *liberatio indebita*;

d) musí býti plněno omylem, §§ 1431, 1432. Kdo plnil, věda, že není povinen plniti, nemůže kondikovati, § 1432 in f. Lhostejno je podle našeho práva, zdali omyl je skutkový či právní a lhostejno je, zdali omyl jest omluvitelný čili nic; arg. § 2 o. z.;

e) sporno je v nauce občanského práva, zdali se *condictio indebiti* propouští tam, kde má místo žaloba vlastnická čili nic. Záporné zodpovědění této otázky zúžilo by kruh případů spadajících pod ustanovení § 1431 sl., zejména tehdy, sluší-li dáti za pravdu *Strohlovi* (*Giltigkeit des Titels*, 1891), že podmínkou převodu vlastnického práva je platný titul. Sr. k tomu *Vlastnictví II.* str. 6 sl. Než namnoze se přijímá, že *condictio indebiti* může konkurovati se žalobou vlastnickou.

2. Pokud se týká předmětu žaloby. Vedle výše zmíněného § 1431 zmiňuje se o této věci § 1437 a uvádí, že příjemce *indebita* sluší pokládati za obmyslného nebo bezelstného držitele podle toho, zdali omyl plátcův znal nebo ho z okolností musil poznati čili nic. Převládající mínění má za to, že pokud se týká předmětu této kondikce byly recipovány zásady obecného práva (v jednotlivostech arci samy sporné), jež v citovaných paragrafech jsou kuse podány a nedobře vystiženy a vykládá se o předmětu žaloby takto:

a) žaloba jde v první řadě na vrácení toho, co bylo plněno, pokud vrácení takové je možné. Podle různosti plnění bude ovšem předmět žaloby rozdílný. Byly-li plněny věci hmotné, dlužno je vrátiti. Byla-li *indebite* postoupena pohledávka, bylo by žádati, aby byla recedována. Bylo-li *indebite* zřízeno nějaké právo, lze žádati za jeho zrušení. Byl-li někdo *indebite* zproštěn služebností

nebo jiného omezujícího práva věcného nebo dluhu, lze žádati za znovuzřízení zrušeného práva nebo zrušené pohledávky;

b) není-li vrácení možné, jde žaloba na náhradu a není-li možné vrácení v takovém stavu, jak bylo plněno, přistupuje k nároku na vrácení věci nárok na náhradu. V příčině náhradní povinnosti lze rozeznávat, zdali příjemce jest

a) obmyslný, β) bezelstný.

ad a). Obmyslný příjemce je povinen nahraditi plátcí veškerou škodu podle pravidel daných v § 335, srovn. § 1437 a k tomu §§ 376, 377.

ad β). Bezelstný příjemce odpovídá jen za obohacení. Obohacení osoby jedné na úkor druhé předpokládá výhodu na straně jedné vykoupnou škodou na straně druhé, takže summa, kterou lze vysouditi nebude nikdy vyšší než ona výhoda ani než ona škoda. Sr. k tomu S w o b o d a Natur und Inhalt des Bereicherungsanspruches, str. 41 sl. Co do jednotlivostí, nevykládá se pojem obohacení jednostejně, ale lze uvésti toto: Vzaly-li věci zkázu nebo byly-li zhoršeny před dodáním žaloby, není příjemce za to odpověden. Zužil-li věci nebo zcizil-li je, je podle některých (P f a f f G. Z., 1868) při zužití a bezplatném zcizení obohacen jen tehdy, když tím ušetřil vlastní věci, při zcizení za plat se obohacení rovná získanému ekvivalentu, jehož zkáza a zhoršení jsou na účet plátcův. Podle jiných (P f e r s c h e) je povinen příjemce, jenž disponoval plněním ve vlastním zájmu, navrátiti obecnou hodnotu věci. V příčině náhrady nákladů platí, co jest ustanoveno o poctivém držiteli v §§ 331, 332. Po dodání žaloby se závazek příjemcův vůbec přituzuje, §§ 1437, 338. Bylo-li indebite poskytnuto facere, jde žaloba na summam rovnající se užitku, který příjemci byl opatřen, § 1431.

c) Pokud se týká vyzískaných plodů, sluší při poctivém příjemci hleděti k § 335. Objem povinnosti bezelstného příjemce k vrácení a náhradě plodů je hledíc k textování § 1437 velmi sporný. Starší držice se doslovu téhož paragrafu vykládají podle § 330, že bezelstný příjemce podrží vybrané plody a užitky. Ale nabylo vrchu, a to právem, mínění, že i tu rozhoduje, zda-li příjemce plody a užitky těmi jest obohacen čili nic. Textování § 1437 se vysvětluje, jak ukazuje § 403, III. západohalič. zák., tím, že redaktoři měli na zřeteli případy záhuby a ztráty placené věci. V doktríně obecného práva byla povinnost příjemcova vydati fructus exstantes obecně uznávána. Codex Theresianus (III 19,

§ 64) a osnova Hortenova (III 21, § 27) povinnost takovou výslovně ustanovily a výklady Zeillerovy (k § 1437), jež upozorňuje, že příjemce, odpovídá jen za obohacení, nemůže být naveskrz kladen na roveň bezelstnému držiteli, ukazují jasně, že nebylo úmyslem poslední redakce na starším stavu něco měnit. Mimo to padá na váhu i § 1447, podle něhož sluší nahradit a vrátit všecko tak, aby jeden ze škody druhého nevzal zisku: I nelze se dobrat, proč by se *condictio indebiti* odchylovala v tomto kuse od jiných žalob z bezdůvodného obohacení.

3. pokud se týká průvodního břemene. Na žalobce náleží, aby dokázal všechny skutečnosti, na nichž se zakládá jeho právo a náleží naň tudíž také, aby, jak nyní takřka naveskrz se uznává, prokázal omyl. Domáhá-li se žalobce náhrady škody na obmyslném příjemci, musil by dokázat *malam fidem*, arg. § 328, a výši škody. Naproti tomu nemusí žalobce dokazovat, že žalovaný má dosud, co bylo plněno, po případě, že žalovaný je dosud obohacen. Bylo by věci žalovaného, aby dokázal, že pozbyl, co obdržel, a to skutečnostmi, za které neodpovídá. Jen tehdy, když příjemcem jest osoba nesvéprávná, náleželo by na žalobce, aby prokázal, že žalobce ještě má, co mu bylo plněno nebo že to bylo obráceno k jeho prospěchu, § 1424.

§ 82.

Condictio causa data causa non secuta.

Úřední rejstřík odkazuje pod tímto heslem k § 1048 o. z., jež stojí v kapitole o směně. Paragraf ten má na zřeteli případ, když byla sjednána obligační smlouva směnná, která jedním ze smlouvců byla splněna; druhý však nemůže plnit pro náhodu v to příšlou. Vzpomenutý odkaz patrně znamená, že plátcí se v tomto případě připouští *condictio causa data causa non secuta*. Podobných případů dotkl se zákon i na jiných místech (srovn. zejména §§ 1447, 1247) a lze uvážením těchto předpisů vytknouti toto:

1. pokud se týká podmínek žaloby. Žaloba má místo

a) jestliže došlo na plnění s jedné strany a přijetí jeho se strany druhé *ob causam futuram non inhonestam*, t. j.

a) musilo dojít na plnění a přijetí tohoto plnění. Pro případnosti, ve kterých někdo obraceje zřetel k nějaké budoucí události

rozmnoží svým činěním majetek jiného bez spolupůsobení tohoto jiného, neplatí zásady níže uvedené, nýbrž zásady jinaké;

β) plnění může mít nejrozmanitější předmět a nemusí to být ani datio v technickém smyslu. Náleží sem také abstraktní slib. Srovn. c. 7 C, 4, 30;

γ) plnění a přijetí jeho se musily státi se zřetelem k nějaké budoucí události a musí tedy datio a causa být v jakési relaci. Síla této relace nebude vždy stejná. Jako zásadu lze vytknouti, že *condictio ob causam datorum* se připouští, když datio tvoří prvý kus právního jednání, jehož ukončení závisí na oné budoucí události a není zejména důvodu z oboru této kondikce vylučovati případy *dationis sub condicione*, ačkoli tu, když se výminka nesplní, žaloba o vrácení daného bude zhusta žalobou kontraktní a v případnostech, ve kterých zmaření (splnění) výminky působí *in rem*, leckdy také žalobou věcnou. Pouhá očekávání, která strany při poskytnutí měly a třeba i vyslovily, neznamenají zpravidla *causam datorum*. Ale naveskrz tak nelze rozhodnouti. V § 1247 *in f.*, jenž sem náleží, bude záležeti na intencích dárcových, t. j. na tom, zdali »*sponsus liberalitatis gratia aliquid dat, ut confestim faciat accipientis nec unquam ullo facto ad se reverti velit*« či »*hac mente donat, ut nuptiis non secutis res auferatur*« (srovn. fr. 1, § 1, D 39, 5). Zdali je tu ta neb ona intence dárcova, bude rozhodnouti podle povahy, času a místa daru, jakož i podle příležitosti, při jaké k němu došlo (H o f m a n, Ght. Zt. 8, str. 413). Událostí výše zmíněnou může být činnost příjemcova nebo jiná událost, pozitivní nebo negativní. Nenáležejí sem však případy *synallagmatických* smluv mimo ony případy, ve kterých vzájemné plnění stalo se náhodou nemožným. Událost musí být možná. Dal-li někdo vědomky něco hledě k výsledku nemožnému, dává bez podmínky. Událost musí být nikoli *nectná*, po případě nesmí se poskytnutí a přijetí zřetelem k oné události jevití *nectným*. Neboť o takových případech platí zásady jinaké. Hlavní případy plnění *ob causam futuram non inhonestam* jsou: Zřízení věna nebo darování se zřetelem k budoucímu manželství, darování a *legatum sub modo*, plnění *condicionis implendae causa* a t. p.;

b) jestliže očekávaná událost se nedostaví. Zpravidla je lhostejno, zdali ona událost se nedostavila náhodou či vůlí příjemcovou či poskytovatelovou, arg. § 699. Výjimkou však nelze přes to, že se očekávaná událost nedostavila, požadovati vrácení daného:

^{a)} při darování ob causam podle § 1247, když k manželství nedošlo vinou dárcovou, § 1247 in f.;

^{β)} když bylo něco dáno sub modo a splnění příkazu se stalo nemožným bez viny příjemcovy, § 710.

2. pokud se týká předmětu žaloby. Tu sluší rozeznávat:

a) případy, na které dopadá ustanovení § 707 (cf. §§ 613, 652), t. j. případy darování a odkazu pod výminkou a případy darování a odkazu sub modo, jež si jsou postaveny potud na roveň, že nesplnění příkazu sluší posuzovati jako dostavení rozvazovací výminky, §§ 709, 901. Ježto pak dostavení výminky rozvazovací působí v pochybnosti ex nunc (§§ 703, 707, 708, 613), sluší vytknouti: Příjemce má vydati věc, kterou obdržel, a to ve stavu nezhoršeném. Je-li věc zhoršena, odpovídá za takové zhoršení, které vzniklo opomenutím péče dobrého hospodáře, § 513. Úrodu ještě nesklizenou musí vydati, § 519, úroda sklizená zůstane příjemci. O užitky ostatní se rozdělí obě strany pro rata temporis, § 519, při čemž je patrně rozhodný okamžik, kdy je rozhodnuto, že očekávaná událost nenastane. V příčině nákladu, který příjemce učinil na věc, srovn. §§ 512, 513, 517.

b) ostatní případy dationis ob causam. Pro tyto případy není v zákoně zvláštního ustanovení. Ale sluší dovozovati, že sem dosahuje princip §§ 1437, 1447, jenž chce brániti obohacení jednoho na úkor druhého. Podle toho sluší stanoviti povinnost příjemcovu k navrácení všeho, čím jest obohacen z toho, co mu bylo dáno a zejména tedy i k vrácení těžených plodů. Při tom je však uvážiti, že zde je příjemce hned od počátku v témž postavení, v jakém je příjemce indebiti po doručení žaloby, věda totiž hned od počátku, že pro něho může vzejíti povinnost, aby vrátil, co obdržel. Jen k darování ob causam podle § 1247 bude hleděti jinak. Nelze totiž obdarovanému vyčítati, že pokládá dar za definitivní, poněvadž zasnoubení zpravidla počítají se sňatkem a nikoli se zmařením jeho. Mimo to sluší mít na paměti, že zákon (srovn. k tomu §§ 947, 949, 952, 953) neklade zásadně obdarovanému za vinu, že nepočítal s možností, že dar bude odvolán. Poněvadž pak v § 1247 jde o darování, a zmaření sňatku se uvádí za příčinu odvolání daru, nelze vyzrozuměti, proč by tu mělo býti rozhodováno jinak než v ostatních případech. Příliš daleko jde

patrně Hofmann (str. 320), jenž učí, že příjemce je povinen vydati obohacení, jaké je tu v době doručení žaloby (mimo případy, kdy obohacení byl zmařil dolo malo), takže by obdarovaný ani po zmaření sňatku neodpovídal za zmaření nebo zhoršení darovaných věcí. Zřeteli, že v případech, ve kterých dárce jest oprávněn dar odvolati, obdarovaný nemusí počítati s odvoláním pokud naň nedošlo, hovělo sice právo římské, ale jak vychází ze srovnání § 949 s. c. 7 C, de rev. don. 8, 55, odchýlil se tu občanský zákonník od práva římského. Podle toho sluší rozhodnouti, že obdarovaný od okamžiku, kdy zvěděl o zmaření sňatku, má se posuzovati jako bezelstný příjemce indebiti od doručení žaloby.

3. Pokud se týká průvodního břemene. Žalobce musí prokázati, že dal ob causam. Velmi sporno je, zdali na něho náleží také, aby dokázal, že causa non est secuta či na žalovaného, aby dokázal excipiendo, že causa se dostavila. Přisvědčiti je náhledu prvému, jež lze opřítí o ustanovení o rozvazovacích výminkách.

§ 83.

Conditio ob turpem causam.

I. Jestliže někdo dal vědomě něco, aby způsobil výsledek nemožný nebo nedovolený, nemůže žádati za vrácení toho, co bylo dáno, § 1174, 1. věta. Příjemci arcí zpravidla také nezůstane, co obdržel; srovn. § 1174, 2. větu, jenž odkazuje k politickým předpisům. Za vrácení toho, co bylo dáno do nedovolené hry, nelze žádati, § 1174 in f.

II. Jestliže někdo dal něco, aby zabránil nedovolenému konání, nebo aby příjemce neporušil svých povinností, může žádati za vrácení toho, co bylo dáno, § 1174, 3. věta, a zákon tu nerozlišuje, zdali plněním bylo výsledku dosaženo čili nic. Stejně bude rozhodnouti, když někdo dal nevědomky něco, aby byl způsoben výsledek nedovolený, arg. § 1174, 1. věta a c).

Pokud se týká předmětu této žaloby, dosahuje sem princip § 1437, ale sluší žalovaného rovnati obmyslnému příjemci indebiti. Víť on od počátku, že má povinnost vrátiti, co obdržel. Je tedy povinen vrátiti, co obdržel i co tím vyzískal a je povinen nahraditi žalobci všechnu škodu i ušlý zisk, §§ 1437, 335.

Condictio sine causa (specialis).

Ustanovení o této žalobě sluší podle úředního rejstříku hledati v § 1435. Paragraf tento vytýká, že lze žádati i za vrácení věcí, které byly plněny jako pravý dluh, když odpadl důvod je podržeti (*condictio causa finita*). Náležejí sem zejména: nárok na vrácení daru, jenž byl odvolán pro nevděk obdarovaného (§ 948), nárok na vrácení dluhopisu, když zápůjčka byla splacena (§ 1428), nárok na vrácení závdavku, když smlouva byla zrušena, po případě splněna, § 908 o. z. (srovn. Část všeobecná, § 11); nárok na vrácení věci po skončeném *ususfructu*.

Ale i v našem právu se vyskytují právě tak jako v právu římském případy, ve kterých plnění bylo hned od počátku u příjemce bez důvodu právem uznaného. Také tu má místo *condictio sine causa*. O této žalobě se zmínil § 877 o. z., jenž ustanovil, že, kdo žádá, aby smlouva byla zrušena pro nedostatek přivolení, je povinen vrátiti, co z té smlouvy byl obdržel ke svému užítku. Jak vychází z materiálů (*O f n e r*, II, str. 14 sl., 79 sl.), sluší odtud vyvážití pravidlo pro všechny případy, ve kterých bylo něco plněno podle neplatné smlouvy, nechťsi je příčina neplatnosti jakákoliv. Lze tudíž užiti této kondikce, když bylo plněno podle smlouvy sjednané s osobou, jejíž způsobilost k právním činům nebo dispoziční schopnost jest omezena nebo se zástupcem nemajícím potřebné plné moci (§ 1041, 1008); nebo podle smlouvy neplatné pro reprobovaný obsah (pokud nejde o případy, které se spravují ustanoveními o *condictio ob turpem causam*) srovn. na př. § 991 o. z.; nebo když bylo plněno, ač smlouva se nestala skutkem pro *dissensus* stran. Pokud jde o plnění podle smluv neplatných pro nezachování potřebných formalit, má kondikce rovněž místo, mimo případy § 1432, kde zvláštní předpis platí jen o smlouvách obligačních a kdy tedy nedostatek formy zhojí se solucí, arg. § 1432, slova »*Schuld, welche nur aus Mangel der Förmlichkeiten ungültig ist*«. *Condictio sine causa* má dále místo v případech §§ 1421, 1433 o. z., jež v obč. zák. jsou neprávem uvedeny mezi předpisy ustanovujícími o *condictio indebiti*. Zvláštní ustanovení táhnoucí se ke *condictio sine causa* má § 78 a) živn. ř. (srovn. § 65 tohoto poj.), vedle něhož nevzejde kondikce plátcí, nýbrž na jeho místě některému ústavu, t. j. ne-

emocenské pokladně, závodní nebo nemocenské pokladně živnostenského společenstva nebo konečně chudinskému fondu.

O zajímavých případnostech tak zv. aberratio executionis a oněch, o kterých jedná jud. č. 220, srovn. Reichmayer, Zwangsvollstreckung aus fremden Mitteln, Hendel, Rechtsschutz gegen abgeirrte Zwangsvollstreckungsakte, Svoboda na u. m., Ehrenzweig, § 417 č. 4.

Pokud se týká předmětu conditionis sine causa, dlužno analogicky užití, co platí o condictio indebiti, ježto zákon, jak vychází ze zařazení §§ 1421, 1433, 1435, počítá případy conditionis sine causa přímo mezi případy kondikce posléz uvedené. Sluší pak rozeznávat takto:

a) příjemce, který ví, že je na něm, aby vrátil, co obdržel, sluší rovnati obmyslnému příjemci indebita,

b) příjemce, který nemá příčiny se domnívati, že bude na něm požadováno, aby vrátil, co obdržel, sluší rovnati poctivému příjemci indebita před dodáním žaloby. Jakmile však se může nadíti takového požadování, bude ve stejném postavení jako bezelstný příjemce indebita po dodání žaloby.

Podle zmíněného již § 78 a) živn. ř. postihuje žaloba příjemce jen potud, »soweit das an Zahlungsstatt gegeben bei dem Empfänger vorhanden ist oder dieser daraus noch bereichert erscheint«. Nezáleží tedy na tom, zda příjemce se mohl nadíti, že bude mu vrátiti, co obdržel čili nic. Sluší však míti za to, že rozhodným okamžikem míněn je ten, kdy pomocník zažádá za zaplacení hotovými.

Konečně je připomenouti zevrubný a z části se odchylicí předpis § 7 cís. nař. ze dne 12. října 1914 č. 274 ř. z. (o lichvě), podle něhož každá ze stran je povinna vrátiti vše, co obdržela z neplatné smlouvy k svému prospěchu. Zejména sluší vrátiti peněžné platy se zákonným úrokem ode dne přijetí, nahraditi nutné a užitečné náklady učiněné na věc a poskytnouti přiměřenou náhradu za užívání a opotřebení věci v mezidobí.